

BARCELONA 7 DE JUNY DE 1891.

L' ACORT DE LA DIPUTACIÓ PROVINCIAL

Contra las ilegítimas esperanças que tothom tenia, la Diputació Provincial de Barcelona, en la sessió que celebrá 'l divendres á la tarde, acordá denegar las peticions á ella dirigidas demanant la creació d' una cátedra de Dret Catalá.

Com se comprén, es aquest un fet que tant per la importancia de la petició denegada, com pel caracter de la corporació denegant, revesteix gravetat escepcional.

Perque ho creyem axís, pensám que es avuy oportú usar de prudencia; y no donar franca sortida al bull de nostre disgust ni á las consideracions que en nostre esperit lo succehit desperta, fins á conexer en tota sa integritat lo text del dictamen que, referent á nostre assumpto, fou llegit y aprobat per la Diputació en la sessió del divendres.

Compromés en la demanda lo nom y 'l prestigi de las mes importants y competents associacions del pays; afirmantla la justicia y acompanyantla las simpatias y la voluntat dels catalans, la negativa que la Diputació li dona, es per aquellas, per aquets, y sobre tot pels interessos de Catalunya, una bofetada

que, de segur, no voldrán rebrer ab resignació.

Quan las corporacions mes competents ho demanaren, sabian lo que feyan, sabian mellor que la Diputació, puix hi son las mes d' ellas competentíssimas, las rahons que sembla aduheix lo Dictámen; no obstant, ab perfecta conciencia, á la Diputació demanaren que creés una cátedra que interessos respectabilissims, de trascendencia general per tot lo pays, de necessitat urgent reclamavan. La Diputació ho nega.

¿Com ho pendrán las corporacions interessadas, la prempsa que ho aplaudí y reclamá, y tants y tants pels que la negativa haurá sigut un gros desengany?

Esperém á veurer lo dictamen y la actitud que 'ls demanants decidexen pendrer.—V.

J. ROUMANILLE

PATRIARCA DEL RENAXEMENT PROVENZAL

LA VEU DE CATALUNYA que, ab tot y la seva humilitat, representa lo sentit regionalista de las lletras y de la política catalanas, deu pagar un tribut á la memoria de 'n Roumanille, perque ell fou l' iniciador coratjós y 'l soldat incansable é ilustre del renaxement de la

Provenza, que, germana un temps de Catalunya, renuà ab ella 'ls trencats llagos, quan pels cims dels Pirineus se toparen y 's confongueren los crits de llibertat y de redempció que, per misteri insondable de la Historia, del cor de Provenza y del cor de Catalunya á un temps mateix brotaren.

Allá com aquí, hi havia una *Morta viva*. Allá com aquí, la Providencia, sosteniment dels pobles, cridá á un patriota, y á cau d'orella li murmurá paraulas que li somogueren lo cor y encengueren ardenta flama en sa fantasia. Lo prengué per la ma y 'l conduhí al peu de la *Morta*: y féuli posar l'orella damunt son cor, perque sentís com aletejava. Lo comunicá ab son esperit, y d'ell oí súplicas que l'enterniren y esperanças que l'encoratjaren. Y 's resolgué. Y nou cavaller de Sant Graal, resseguí la terra de la Pàtria, reptant á sos detractors y cantant himnes ardorosos á la resurrecció de la *Morta viva*; y 'ls aucells pararen llurs corrandas, y 'ls vents s' amansiren, y 'ls pobles de la Pàtria, plens d'entussiasme s' adonaren de que aquelles cançons despertavan en sos cors sentiments adormits, y feyan vibrar una corda que dins de sos pits era enmudida.

Com al cavaller de nostra comparança, se li ha aparegut á en Roumanille, la misteriosa coloma, signe del acabament de la seva missió, y 'l cisne de neu ha vingut á traslladarlo á las eternas platjas. Mes al anarsen, deixa, com lo cavaller de la falla, un hereu de la corona que 'l renaxement literari ha texit á la Provenza, deixa á en Mistral, que ell tragué del fons de las ayguas, deixa las obras del gran geni, en las que está encarnat l'esperit renadiu, y ja per sempre viuidor de la pàtria Provençal que moria.

II

Dintre d'un mas que amaga flayrosa la pomera,
Del temps de las batudas en un hermós mati
Fuy nat d'un jardiner y d'una jardinera
Als vols de Sant-Remy (1).

Era axó 'l dia 8 d' Agost del any 1818. Tenia, donchs, al morir, lo dia 24 del Maig prop-passat, á la ratlla de 73 anys.

Després de fer bons estudis á Tarascó, treballá una temporada en las feynas de casa seva, anant mes tart á Avinyó á desempenyar lo càrrech de professor en una institució lliure d'ensenyansa. Entrá de corrector á la imprenta avinyonesa de Seguin, y després de serne gerent, plantá la llibreria propia del carrer de *Sant Agricó*, ahont han finat sos dias.

Armand de Pontmartin, parlant de 'n Roumanille en un prólech que escrigué en 1863, ne fa el següent retrato:

«Es un home jove encara; de fesomia alegre y expansiva; d'ulls franchs; ple de gallas; que lluheixen aquests tons suaus, vigorosos y enmorenits que á sos aymadors lo sol regala; llavis fins, tothora riallers sense un gra de la maliciota que ganyoteja massa sovint en los llavis parisenchs; expressió intel·ligenta, ab aquell fons de vagarositat dolça que associa la imagi-

nació al talent; ayre desinvolt, de bona salut y de bon humor, que revelan una ànima bonica y una conciencia recta, un conjunt que plau y alegra al cor; res que sente á la pose del fals gran home ó del bon home estrafet. Aquesta figura, essencialment simpática, es la de 'n Roumanille,...

III

Fou aquest lo promotor de la renaxensa de la poesia meridional, y es curiós y altament instructiu, sapiguer com se feu la consagració de la musa de 'n Roumanille á la causa de Provenza.

Heusaquí com ho explica en *L' Alioli*, son director Folcò de Baroncelli:

Era professor en lo col·legi de Tarascó, y componia de tant en tant versos francesos que un diari publicava. Un diumenge que 's trobava á Sant Roumiè, va dirli sa mare: «¿Escolta, Joseph, me diuhen que fas parlar los papers?» «¿Qué dieu, mare, parlar los papers?» «Si, si; m' han dit que feyas parlar als papers. ¿Qué hi posas damunt dels papers?» «Oh, no res, tonterias.» «Vaja, si, mon estimat Joseph, digamho lo que hi posas, digamho á la teva mare!» Y tant dolç parlá sa mare, que no pogué resistirse, y li recitá 'ls versos francesos que havia publicat. Quan hagué acabat, ella se 'l va mirar tota parada, y ab una veu plena de tristesa, li digué: «*T' ai pas comprés*» (no ho he pas entés). Axó, deya tot contantho en Roumanille, 'm va trencá 'l cor y vaig dirme: Farás versos que la teva mare comprenga! Lo diumenge vinent li recitava *Iejè* (la poesia que mal traduhida, estampém en aquest número), y plorá, y vaig veure que l' havia entesa.» May mes en Roumanille escrigué versos francesos.

Y heusaquí d' ahont va naixer lo *Felibrige*: del amor piados d' un fill per la seva mare.

Aquest fet decidí la vocació del poeta, y va ser fonament de la gran importancia de 'n Roumanille y de la novella gloria de sa pàtria.

«Si en Roumanille, diu un gran escriptor, no hagués estat *à priori* un poeta provençal y popular, si sols en ell s' hagués vist á un senyor que escrivia versos y prosa francesos, hauria pogut ser enginyós, correcte, elegant, eloquent; may hi hauria hagut, entre ell y 'ls que 'l llegian, aquesta comunitat de sentiments y de llenguatge, aquestas familiaritats que donan mes netedat á la lliçó, aquestas atraccions magnéticas que son un comens de persuassió. Y, després, de quants recursos no s' hauria privat!

Gracias al provençal no 's perdia ni un enllaç, ni una intenció, ni un efecte, ni 'l mes petit gra de sal: la idea 's vestia tota sola, com un gran personatge á qui no cal cambrer; mellor dit, la idea y la expressió semblavan germanas bessonas, necessarias la una á la altra, y que no s' haurian pogut separar, sense que las marçís y matés una anyorança de germanor.»

IV

Empés ensemps per aquesta lógica, per la corrent de patriotisme que la Providencia ha disposat en nostres temps que vingués á deixondar l'esperit y las forças de las pàtrias, que, regnant altres vents en la

(1) J. Roumanille. *Moune vole mourir*.

Historia, foren destruhidas y engrillonadas, y somogut per una benhaurada ratxa d'amor filial, en Roumanille ha sigut l'iniciador, y no sols iniciador sino capthost d'aquesta renaxensa de la Musa de la França meridional, que en ple segle dinou y permanexent l'imperi de la centralisació y del mercantilisme, en ocasió que la poesia francesa espantava á sos aymadors ab una rápida decadencia, ha vingut á rellevar l'ideal popular, afirmantlo ab obras de gran esclat, persuadint als indiferents, convencent als escéptichs de com lo que 's te per exclusivament históric, se redressa ple de sava y pot ser fonament de nova y mes profitosa via per la vida artística y social dels pobles.

A Provenza, com aquí, com á tot arreu ahont semblants renaxements s'operan, s'ha dit que son aquests verdaders anacronismes. ¡Estupits! Quan se realisa un somni, quan una idea domina, quan una inspiració 's fa home y aquest home reuneix á son entorn un exercit de companys, un gran públich d'oyents devots, es que 'l somni no era un somni, es que la idea, ab sos homens, es de llur pays y de llur temps.

Mes per compendre axó no basta pararse en la sola consideració de las condicions literarias de semblants renaxements; es necessari examinarlos las entranyas, y veurer quin esperit los anima y mou, quin ser está fent dintre d'ellas la gestació; puix per aquest esperit se personalisan y floreixen, y pel breçol d'eix ser esclatan las flors en l'arbre de la poesia, y pel seu nodriment y crexença es la sava viril que li dona la terra.

Per haversho mirat desde un punt de vista massa exclusivament literari, en Menéndez Pelayo, que creu en la vitalitat de la literatura catalana «no pot vencer cert excepcicisme» per lo que toca al renaxement de Provenza, fins arribar á dir que *todos los oropeles y raras ceremonias del FELIBRIGE, no conseguirán hacer popular lo que apenas comprenden las poblaciones archi-afrancesadas del mediodía de las Galias*.

Axó fora cert si entre la poesia provenzal y la poesia de 'n Jasmin, que ell com á argument retreu, hi hagués identitat; mes no, en Jasmin fou un poeta popular, á qui Deu infundi ánima homérica, mes á qui la vida no doná altre instrument que l'idioma del seu pays; per axó ell fou gran y popular, mes, per axó també, no dexá rastre.

Podrá ell haver estat un dels precursors, lo mes gran pot-ser, del moviment de renaxensa del Mitxdiá de França, mes ell fou anterior al temps que en los arcáns de la Historia, tenia assenyalat la idea.

En cambi en Roumanille, sens arribar á las alturas ahont se nodria la maravellosa fantasia del poeta-barber d'Agen, en quan enlayrá la bandera del renaxement, vegé córrehi y acoblarshi los mellors talents y las mes ricas imaginacions del Mitxdiá, y saludarla y aplaudirla axís los salons, com los tallers, com los pagesius d'aquellas encontradas; y al morir, dexa un exercit nombrós y ple de gloria y de triomfs, ab capdills com en Mistral y en Félix Gras, ells sols ja honor d'una gran literatura; deixa un ideal patriótic que aquesta literatura canta y embelleix y que 'l poble ama mes cada dia; y deixa, com á rahó suprema, á l'ideal donant los primers passos per las vias de sa práctica rea-

lisació: deixa á una colla d'apóstols de la reconstituició de la aniquilida Provenza, deixa al *Aiòli*, que, baix la direcció de 'n Mistral, ha desplegat francament la bandera de las reivindicacions que la pátria provenzal formula contra las excessivas absorcions del centralisme de la pátria gran.

Per no haver vist axó lo gran Menéndez, creyém que ha judicat ab desacert la significació y pervenir de la literatura de Provenza.

V.

Admirables son los mérits que com á poeta y com á qüentista han de fer gloriosa la memoria de 'n Roumanille, pero creyém haver indicat son mes excels títol á la immortalitat ab las indicacions que sobre 'l moviment provenzal, per ell iniciat y dirigit, acabám de fer.

No obstant, per arrodonir aquestas apressadas notats, retraurém al menys las sevas obras principals.

Desde sa primera poesia *Jejè*, no pará d'escriurer en provenzal, arribant á ser per las condicions del seu estil lo mes popular dels *felibres*. Publicá sucessivament los següents reculls: *Li Margarideto*, *La Campana Mountado*, *Lis Oubreto*, *Lis Entarro-Chin* y *Li Conte ó Cascarelletto*.

Ell fundá y dirigi l'*Armana prouvençau*, aquest llibret anyal tant literari, tan poétich y tant senzill, que fan 37 anys es la alegría de tot lo bon poble de Provenza, y ahont en Roumanille ab lo pseudónim de *Lou Cascarelet*, hi escrivia casi be á cada plana, acudits, anécdotas y qüentos curts d'una ingenuitat y sinceritat admirables. D'ells ne doném en lo present número una mostra cullida al atzar, pero en que be 's veu com havían de popularisarse.

VI

Per una escayença estranya, lo patriarca del *Felibrige*, morí lo diumenge mateix en que devía celebrar-se la festa anyal de *Santa Estello*, simbol venerat dels poetas provenzals.

La seva mort, molt soptada, puix no malaltejá sinó 48 horas, fou digna de la vida del gran poeta, y del gran católich, que fou en Roumanille. Heusaquí com la referex lo citat Folcò de Baroncelli que hi fou present:

«Morí com un sant y com un poeta, bell, alegre, seré com havia viscut, voltat de sa muller, de sos fills, de sos parents y de sos amichs, á la vista del seu Sant Christ y de la seva Santa Verge, al costat del retrato de 'n Mistral, massa lluny, lo pobre, enllá per Italia, per poguer serhi á temps, rodejat d'una munió d'objectes, que en llur piados silenci contenían tota sa hermosa vida: son ciri de primera comunió penjat á la paret, al capçal del llit.

Quan li entraren lo combregá y 'ls sants olis, digué que li portessin uns rosaris ab una medalla que guardava de la seva mare: Volgué combregar l'última vegada ab aquell recort devant de sos ulls. Constantment ha tingut als llavis los noms de Deu, de sos amichs, lo de 'n Mistral, sobretot. «Aís, va dir moltes vegadas á la seva esposa, dirás á en Mistral, á mon

mellor amich, que he pensat ab ell durant tota la meua agonia.»

Son darrer pensament fou la Provenza: li havían llegit un article sobre la renaxença de Flandes: «Mireu, digué dos ó tres colps, com las vellas llenguas buscan referse! Axó es com lo provenzal;» y afegí «Es que nosaltres no som pas vensuts! nos donarem perque volguerem donarnos.» Recitá molts versos que parlavan de la mort, y després d' haver combregat, deya: «La mort no es pas tant horrible com nos la presentan los psalms de lo Iglesia... No es pas tant terrible axó de morir.» «Oh, digué á sa esposa que li prodigava son afecte, com son certas per todas las donas las lletanías de la Vergel *porta del Paradís, Salut dels malalts!*»

S' adormí dolçament dins un raig de sol matiner... y no oblidaré jamay aquell rostre gens desfigurat, que semblava enllumenat ja ab las clarors de la Gloria.»

En Mistral, ab lo dolor de no poguer volar á despedirse del amich de son cor, escrigué á la senyora de 'n Roumanille: «La mort de 'n Roumanille ennuvola tot nostre viatge, y puch dir que acabo de perdre ab ell, una gran part de mi mateix. Aquella unitat de miras, de desitjos y d' ilusions que 'ns lligava per espay de quaranta anys, era una força inmensa per la expansió de las ideas comunas. Sento ab la desaparició del pobre Roumanille una disminució irreparable.

Y nosaltres afegirém que aquesta pérdua irreparable la senten també la literatura catalana, germana de la provenzal, y los poetas y escriptors de Catalunya, que no oblidarán jamay al gloriós *capoulié* del renaxement de la Provenza, del que ara, desde 'l cel, esperám que 'n sia eficas protector.

N. VERDAGUER CALLÍS.

3 Juny 1891.

JÉJÉ ⁽¹⁾

I

Lo pare se 'n va al treball,
la mare es á vendre á plaça,
y en Joseph, son tendre fill,
se queda á guardar la casa.

Es d' ulls blaus y son cabell
en rulls d' or cau per sa espatlla,
¡qué es hermos! per serafi
sols li falta tenir alas.

La Verge d' allá al racó
sembla que s' hage adreçada,
per pendre el infantonet
y posarsel á la falda.

Guayteu: breça á un germánet
que plora. No sap encara
d' enrahonar, y no obstant,
vol parlali com sa mare.

Breça y ab flors l' entreté,
després li riu y l' abraça

(1) Aquesta poesia es la primera que escrigué en provenzal en Joseph Roumanille. Veges la hermosa génesis d' ella en lo text del article que dediquém al gran patriarca del Renaxement provensal.

y ab los petons que li fa
li estronca 'l fil de las llágrimas.

Apar que ho mire 'l bon Deu;
ben prompte ho veurá la mare,
que, contenta, trobará
l' un dormint l' altre que 'l guarda.

Lo breçol va fent: trop, trop;
y tot sovint lo breçayre
per veure al germá dormir
tot quiet de puntetas s' alça.

II

De la vida en los arenys
heu entrat ¡pobrets! suara;
prompte us sagnarán los peus,
que es dura la caminada!

Mes ¿voleu ó bells infants,
que Nostre Senyor la aplane?
—Que us junte l' amor, y sempre
camineu las mans lligadas.

¿Qué cau l' un? l' altre l' ajud',
partius las penas amargas,
que així será lleu lo feix
y la via menys penada.

III

Lo trobayre que 'ls vegé
açó tot dihent plorava...
l' un dormit, l' altre breçant
al torná 'ls trobá la mare.

Traducció de NARCÍS VERDAGUER CALLÍS.

LA REVINDICACIÓ DEL LLENGUATJE

EN LA ENSENYANSA PRIMARIA

IV.

Davant de la afflictiva situació en que la lley col·loca als professors catalans, mes afflictiva encara si la comparem ab la que ocupan los professors castellans, no cal sino tenir sentit comú, bona fé y rectitut de conciencia pera concedir l' us del catalá en todas las escolas primarias de Catalunya. Estém convensuts de que tota conciencia recta y honrada 's revoltará davant de la injusticia que la lley, ab tota la mala intenció, comet ab los mestres catalans.

Pero cap y á la fi, si fossen sols los mestres catalans los que malehissen sa desgraciada sort d' haver nascut catalans! Seria allavors una classe sola molt respectada, respectabilíssima, pero una sola classe al fi, que 'n sofriria las conseqüencias ab resignació, en pro del bé comú, que sofriria las imposició ab gust si n' hagués de treure honra y profit la terra catalana, á qual desenrotllo intelectual y moral se dedica.

Pero no; la vergonya puja al rostre de tot fill de Catalunya, perque l' oprobí, la deshonra

cauhen per un igual sobre tots los fills d'aquesta terra tant digna de millor sort.

Entre pobles distins en llenguatge, no's concebeix la igualtat, no's pot tenir idea de la fraternitat y de la justícia, sensé'l respecte que la lley comuna ha de garantir a uns y á altres. Aixó ho sent lo poble, es á dir, está en sa consciencia. ¿Com no, si es de sentit comú?

Y no obstant, l'espectacle que ofereix la ensenyansa á Catalunya, es d'aquells que no pot presenciari cap poble digne sense avergonyirse. Als catalans se 'ls tracta molt pitjor que als mateixos estrangers. Mentres subsisteix la prohibició d'ensenyar y fins de parlar lo catalá en las escuelas, s'ensenyen en aquestas mateixas escuelas oficials las llenguas estrangeras. Ja veurem mes endavant, al parlar de la qüestió baix lo punt de vista de la conveniencia, que aquesta situació resulta doblement vergonyosa pel poble catalá.

Als catalans los hi es obligatori pagar lo servey de ensenyansa com los demés serveys del Estat; pero al rebre 'l cambi de lo que 'l poble catalá tributa, resulta que s'ha pagat ab moneda bona la contribució, y se li torna 'l servey en moneda falsa. Efectivament, al catalá li es lícit apendre en las escuelas oficials, parlar en las escuelas oficials qualsevol idioma mentres no sia 'l seu propi. Es precis que aprenga á renegar de sí mateix si es que 'l catalá vol ésser bon patriota á la espanyola, perque la lley declara, aixís, incompatible la estimació que 'ls catalans sentim per Catalunya, ab la que deu sentit tot espanyol per Espanya.

Y ab aixó queda explicat lo calificatiu que desde Madrid tan sovint se 'ns prodiga de *rebeldes*. Un castellá, desde la capital de la nació gosá espampar en un llibre que aquesta rebeldia's nota en la gent del camp de Catalunya al usar la barretina catalana en compte del barret rodó espanyol; y un altre madrileny, desde Barcelona consigna en altre llibre la seva admiració perque un barceloní, al entrar en un tranvia saluda en catalá!

Es que aquets mateixos madrilenys, ab la lley de ensenyansa que sens dupte han inspirat, preferirían que Catalunya fos un poble menos digne, mentres que fos mes castellá; que no tingués vergonya, mentres que parlés l'idioma oficial; que *velis nolis*, ha de dirse per tot dia espanyol; no li faria res que 'l poble catalá desaparegués, mentres subsistís lo principi de la *unitat* nacional.

Y subrayem á posta la paraula, perque es la cantarella ab que surten sempre los castellans, engegats per l'orgull ó mal aconsellats contra 'ls demés pobles de la península. Cal, al revés, que se 'ls hi fassi entendre que es aquesta lley

absurda de la *unitat* de llengua oficial ó nacional, la que tendeix á rompre—y cal fixarshi molt—aquesta *unitat* que per desgracia ab molta rahó's diu: *que tanta sangre nos cuesta*.

En efecte, si la única llengua espanyola es la castellana, natural es que's consideri llengua fora de regne la catalana, perque lo sostenir que es un dialecte del castellá nostre idioma, va molt be pera dirho en conversa familiar quatre *hidalgos* sense coneixements d'Historia, ni de Llingüística, ó algun gazetiller de Castella, coneixedor de la llengua convencional que's parla á la Cort, y ademés poch ó molt de la de badella.

Heus aquí com resulta subversiu, mes clar, separatista, lo declararnos fora d'Espanya á tots los que tenim á alta honra lo parlar una llengua que no es la *espanyola*. Es perque la unitat que desde Madrid se predica y que la lley sobre ensenyansa recomana, es una unitat *sui generis*, una *unitat* que está renyida ab la *unió*.

Aixís com un dia la unitat relligiosa, la unitat católica proclamada á Espanya fou la sentència de desterro dels morischs y dels juheus, la unitat de llengua nacional, la unitat de llengua castellana, es la sentència de separació de tots los pobles que parlan llengua diferente de la anomenada espanyola. Ab la sola diferencia que Catalunya no ha sigut conquistada per Castella, sino que s'hi uní ab la condició de respectar y ésser respectada, y que está decidida á fer cumplir los pactes que la Historia y la Naturalesa de comú acort sancionaren.

Per lo demés, los catalans no hi entrarem may á discutir la qüestió d'*unitat* baix lo punt de vista utilitari. Tal vegada fos mes profitós, mes convenient, sobre tot á Castella, que tota Espanya parlés castellá. Nosaltres creyem y ho creu Catalunya,—pitjor pera 'l legislador si aixís no pensa—que en lo terreno del patriotisme, convé, es un deber, prescindir de la part utilitaria: aquí lo útil sol ésser enemich de lo bo, de lo just, de lo digne.

Ab un exemple's compendrà millor la nostra idea: estem segurs, seguríssims de que la administració francesa ó la inglesa son superiors, pero molt superiors á la espanyola. De segur que moltíssims espanyols ho creuen també aixís. Donchs be. Encara que la Inglaterra ó la Fransa vinguessen á fer proposicions per l'estil de las que han fet respectivament á Egipte y á Tunis, brindantnos ab una rebaixa en las contribucions, ab mes seguretat individual, ab mes garantías pera la propietat, l'orde, etc., estem segurs, dihem, de que cap bon ciutadà, cap verdader patriota, pendria l'ofertament en sério.

Aplicant l'exemple, tenim que si Catalunya s'estima un xich encara, si 'ls catalans conser-

vém una mica de patriotisme, hem de rebutjar indignats l'us de la llengua oficial que se 'ns imposa, aduch prescindint de las ventatjas que son ús nos ofereixi, pel sol fet d'esser estranya y d'esser imposada.

Es la dignitat de tot un poble la que s'alsa indignada á protestar del exclusivisme y del separatisme castellans, y tot aquell que tinga 'l cor ple de noble entussiasme per la verdadera justicia y per la llibertat veritat regoneixerá que es qüestió de dret y de equitat que en las escuelas primarias de Catalunya s'ensenyi en catalá, en la llengua que imposa la dignitat y 'l patriotisme á tot fill d'aquesta terra.

SEBASTIÀ FARNÉS.

LO MONASTIR DE RIPOLL ⁽¹⁾

AL INSIGNE RESTAURADOR DE LA BASÍLICA CATALANA, EXCELENTÍSSIM
É ILUSTRÍSSIM SENYOR DON JOSEPH MORGADES Y GILÍ,
BISBE DE VICH.

Resurge!

Miráulo, ja s'axeca, ja dexa la mortalla
com Llátzer al oirne la veu del Redemptor;
lo brau gegant ja s'alsa després de la batalla,
que un altre vol lliurarne encara ab mes ardor.

—Entre fumantes runes, ab trist accent clamava,
mes ay! ningú 'm sentia, de tots restí oblidat;
¿per qué, fills de ma pàtria, quan jo greument plorava,
per qué no us en doliau de veurem derrocat?

Dels héroes llegendaris, be guardo prou memories,
de Carlemany y Guifre, del Comte lo Pelós,
que arreu per les batalles contavan les victories,
marcant ab nobles fites son pas victoriós.

En exes valls y planes jo viu mes de cent voltes,
alsarne crit de guerra les tribus del Islam,
les llançes cristianes ab los alfanchs revoltes,
y de la Creu la ensenya senyorejar lo camp.

Del sant abat Oliva, sovint ne fas memoria,
tan savi com artista ¡quan gran era son zell!
ma bella portalada encar' canta sa gloria;
quan s'eclipsá aqueix astre ¡que trist vegí mon cell!

Dins cisellats sepulcres, les cendres estotjava
dels Comtes-reys que ompliren l'història ab sos alts fets,
arxius y biblioteques gojós jo cobejava,
hont aprenia 'l savi los mes preuhats secrets.

Guerrers, barons y comtes per est alberch dexavan
del mon la falsa gloria, la espasa y los tresors;
en generosa ofrena lo seu saber me davan
y jo 'ls donava en cambi la pau pera sos cors.

(1) Ab lo degut permís, publicám per primera vegada la poesia de nostra col·laboradora donya Consol Valls y Riera, que ha guanyat lo magnífich premi ofert per l'Excm. é lhm. Sr. Bisbe de Vich, en lo Certamen Catalanista de la Joventut Católica.

En jorns de greu tristesa, quan d'anyorança ploro,
tan sols prop meu hi vetlla lo gegantí cloquer;
tornáuli les campanes ¡tant temps que les anyoro!
¡qui sab si ab llurs brandades desvetllarán mon ser!—

Dins de l'antiga Ausona ta veu ja s'ha sentida,
del successor d'Oliva, lo geni es qui 't remou,
ab poderosa destra donante l'embranchida,
que t'infundia vida, que 't feya alzar de nou.

Ab quin plaher y joya lo Ter y Fresser veyan
de nou enmirallarshi tos archs y capitells!
ab quin plaher les serres gojoses te sonreyan!
ab quins suaus murmuris ho contan los aucells!

Per entre la boscuria ja ses parets s'oviran,
per sobre la roureda ja axeca 'l front gentil;
sa gegantina alsada los monts y valls admiran,
y creix y s'enjoyella com pomeró en Abril.

De Deu l'august Vicari, lo gran Lleó n'envia,
per eix reliquiari lo més preuhat joyell
la Reyna de les verges, l'Imatge de Maria,
que brillará en eix trono com perla en son anell.

Salut, antich cenobi, bressol de nostra gloria,
llar santa hont s'encenia lo foch del patri amor,
de nostra reconquesta la mes brillant memoria
mural hont s'estrellava dels barbres lo furor.

No morirá lo poble que aixís sab renovarte,
penyora n'es de vida son noble despertar;
aquí reviu la Historia, la Llengua hi ve á exalsarte,
les Arts ja hi fan estada, la Pàtria son altar.

CONSOL VALLS Y RIERA.

LA PENITENCIA

(Com á petita mostra dels qüentos populars de 'n Roumanille, publicats en
l'«Armanà provençau.»)

A *Cau-Mount* un frare caputxí predicá la
Quaresma, y ho feu tan be, que per Pasqua
havian complert tots los del poble.

Fins en *Camard*, que desde mes de vint anys
feya 'l sort, va reconciliar-se, y 'l bon caputxí
li doná per penitencia anar á dir l'acte de
contrició davant la creu de la Misssió que está
axecada al bell mitx del cementiri.

En *Camard*, que tenia prous treballs, va
dir-se: Lo temps es bo, aquesta nit farà lluna:
hi anirás á las foscas, y ningú 't veurá.

Tal dit, tal fet; allá envers las onze, nostre
penitent, se n'aná tot amagadot cap al ce-
mentiri... Quan arribá aprop de la creu, 't
veu un homenás, plantat com una terme, dret
com una I. Espaordit, creyent tenir un fan-
tasma davant dels ulls, se gira, agafa una
fusta, l'arborá al ayre, y crida: ¿Qui ets?

—Soch jo, feu l' homenás, en Joan del Grelá. Vinch á cumplir ma penitencia.

—¿Éts tú? replica en Camard. ¡Ah! ¡be! ja 'n tens sort: si saps ser un mort, te trencó l' espinada.

ESTUDIS DE REGIONALISME

X.

GERARQUIA Y DESCENTRALISACIÓ

per A. Pougnet.

TÍTOL II

Cap. I.—DEL MUNICIPI.—Cap. II.—DEL DEPARTAMENT.

Dedica l' autor del treball qu' estém resumint dos capítols á la exposició del sistema administratiu francès vigent en aquell *imperi* l' any 1866. Se basava la formació del municipi en l' article 57 de la Constitució del 52 que donava al Estat totas las atribucions, y en las lleys de 18 de Juliol de 1837 y 5 de Maig de 1855. Poch interés te pera 'l nostre objecte seguir pas á pas á Mr. Pougnet en aquesta part de sa obra, y sols apuntarém, en síntesis, las conclusions, poch favorables á dit sistema, que 's llegeixen al final d' aquell estudi. La lley municipal, diu, ha oblidat aquestas duas reglas essencials:

1.ª Que pera la gestió dels interessos locals solament las autoritats locals son soberanas, com l' individu en la gestió dels interessos individuals; 2.ª Que pera determinar la competència cal atendre no á la importancia sino á la naturalesa de la relació. S' han desatés aquestos principis confiant al poder central *únicament* lo nomenament dels alcaldes y determinant la independència dels consells municipals segons la importancia dels interessos encomanats á sa decisió. Ha desconegut també aquells principis subjectant la acció del poder municipal á la tutela del executiu, fins en actes que per sa naturalesa son del orde legislatiu, y donant al poder executiu central lo dret de suspendre y disoldre los consells municipals y canviarlos arbitrariament ab homes de sa elecció.

Reconeix que 'l departament, considerat com unitat social, está mes descentralisat que 'l municipi. Te, al igual que aquest, un consell general ab atribucions reguladoras, deliberativas y consultivas.

La lley fixa los assumptos que 's someten al consell ab caracter definitiu, en qual cas las resolucions son executives y sols poden anularse per abús de poder ó per violació de lleys y reglaments. També com en lo municipi se clasifiquen los negocis per sa naturalesa mes que per sa im-

portancia. Lo poder central, reservantse lo dret de nomenar president, vispresident y secretari del consell, acaba de neutralisar la acció de la entitat departamental. Son president, lo *prefecte*, si be te 'l doble caràcter d' agent del govern y jefe del departament, considerat com entitat, gayre be sols obra segons lo primer aspecte. *De fet* exerceix un poder personal considerable, *de dret*, está absolutament subordinat al poder que 'l delega.

Cap. III.—PLAN D' ORGANISACIÓ DELS PODERS MUNICIPALS.

Tractaré d' aquestos tres punts á grans gambadas y ab tota la claretat possible:

- 1.er Constitució de las autoritats municipals.
- 2.^{on} Atribucions que 'ls hi están confiadas.
- 3.er Acció ó indiferencia de las autoritats superiors.

Art. 1.—Autoritats municipals.

Ajuntaments. Defensem sa formació per lliure sufragi dels ciutadans.

Alcaldes. Aquí ja tenim lluyta entre dos principis: si l' alcalde es tan sols lo representant del govern central dintre 'l municipi considerat com una simple divisió territorial, sols lo govern deu nomenarlo. Si tot al contrari, lo mirém com á primer magistrat, de la entitat social municipi, sols l' ajuntament pot donarli 'ls poders.

Are l' alcalde reuneix las duas qualitats y per axó nos trobém devant d' un problema difícil. ¿Com lo resoldrém? Admeto ja d' un principi aquesta dualitat d' aspectes en l' alcalde, primerament, porque s' imposa en aquestos temps. Tal volta fora mes convenient en las grans ciutats la existencia d' un alcalde ab atribucions exclusivament municipals y á son costat un agent del govern exercint las demés que avuy la lley li confia; mes á part d' aquestas contadas poblacions n' hi ha moltes mils en la que la separació d' atribucions seria impracticable; las que 'l govern confia avuy als alcaldes, son de tal mena que no poden exercirse desde alguna distancia sino per un home del mateix poble, y ¿com es possible que 'l govern nombri un agent per cada municipi rural per exercir una funció que allí resulta de tan poca importancia? Fins penso que fora poch lliberal l' intentarho.

E. M. B.

REVISTA ARTÍSTICA

MAIG.

Primera Exposició General de Bellas Arts.—Secció Espanyola.—Pintura.—Blanch y Negre.—Escultura.—Arquitectura.—Arts reproductivas.

(Acabament).

Blanch y Negre.—Interessant en grau superlatiu resulta aquesta secció per haverhi aportat sos cabals ar-

tístichs la majoria de dibuixants que tenen fama y un estil ben significat. Devant de moltes obres sevas, res podem dir que 'l públich no sábiga y 'n tinga convenciment. Avans que 'ls originals tothom ha vist las reproduccions. Estant una mica al tanto de nostre moviment editorial, ningú desconexará las firmas d' en Pellicer (J. Lluís), d' en Mestres, d' en Labarta, d' en Pascó, d' en Riquer, d' en Passos, d' en Xumetra, d' en Cabrinety, d' en Pahisa, d' en García Ramos y d' en Cuchy; y molts serán los que s' haurán recreat la vista ab sos dibuixos escampats per llibres, revistes é ilustracions. Tots aquets, exceptuant en Pascó y en Xumetra, que 's dedican especialment á la ornamentació, al dibuix decoratiu; cultivan un género; pero las sevas obras no 's confonen, tenen sello personal. Los dibuixos facilissims d' en Pellicer, son uns; los d' en Riquer, tan elegants com inspirats uns altres; los d' en García Ramos, plens de forsa, expressius é intencionats, uns altres y axis sucesivament.

Fora del ram de ilustracions, valen molt la pena, los lavats d' en Vierge, fets ab gran *sans façon* y que després dels dibuixos d' en García Ramos, son los que acusan mes per si sols tot un temperament; y acabat, uns carbons de l' Armet. *Un carrer de Friburg*, d' en Marqués y uns apuntes dels senyors Vazques y Tussell. Com la base, la essencia, es lo dibuix, mereix citarse també dintre del grupo un pergamí policromat que firma en Francisco Flós.

Escultura.—En aquesta secció hi ha un gran número d' obras conegudas. Aixó no 'ls treu mérit, pero demostra en sos autors ó poch temps, ó poch empenyo en fer un paper brillant, ó que dormen sobre llores conquistats. Per satisfacció d' ells y nostra, donem per segur lo primer. La conseqüencia d' aixó, es que 'ls ulls s' en van á lo nou, á lo desconegut, ab preferencia. Bona estona 'ns han entretingut lo boceto *Remordiment*, y 'l busto *Del meu poble*, d' en Blay, escultor Olotí, y altre tant lo grupo *Ave Maria*, y lo baix relleu *Traslació dels restos de Santa Eulalia* (1339), de l' Arnau. Son obras de dos joves que, á seguir per lo camí comensat, s' en pujarán abiat á las barbas dels mestres. La influencia francesa 's nota desseguit en las obras del primer y la italiana en las del segon. L' un estima lo París d' avuy, l' altre está enamorat de la Florencia de ahir. En las unas hi ha principalmentavor, expontaneitat y correcció; en las altres, estudi, vida y elegancia.

També en Campeny ha sentit la influencia francesa ó naturalista en la *Formiga*, encare que s' haja inspirat en una poesia catalana; pero marcan mes la corrent, sense adonarsen, puig la senten y s' hi abandonan ab forsas propies en Llimona (Joseph) y en Clarasó, en l' *Estudi y Sugestió*, respectivament.

En aquesta garba que 'n dirém d' escultura decorativa y de saló, podriam lligarhi la mar de coses apreciabls, com los grupos d' en Domingo Talarn, que revelan, hi ha such á expreme encare, en lo seu talent que produheix fa al menos sexanta anys, pero 'ns contentarém fent menció principal de la *Medea*, de l' Atché, especie de boceto, de topo, impresionat ab grandiositat, pero d' expressió exagerada; d' un *Gos*, d' en Vallmitjana Abarca, ben plantat, ple d' instinct,

que sembla esperar la veu del amo per posarse á córrer y dels bustos d' en Reynés, garbosos y exuberants com sempre; d' en Montserrat y d' en Chilóni, y de las estátuas d' en Carbonell, d' en Berga y d' en Carcassó, tituladas *Bon jour*, *La creu de la mare* y *Anyoransa*.

En aquesta secció hem apreciat, millor que al cim de la cúpola de la Mercé, la monumental Verge, d' en Maximino Sala, obra que pot allistarse entre las mes sentidas y ayrosas de líneas que ha produhit nostre renaixement y recrearnos novament ab lo *Cristo jacent*, de l' Agapito Vallmitjana, digne del seu renom de mestre; ab la *Verge mare*, d' en Serra; ab la *Madonna de Ripoll*, d' en Pagés y Serratosa y ab lo *Sant Joan*, d' en Parera que forman en conjunt lo grupo d' esculturas religiosas mes inspiradas.

La escultura monumental fora de la Verge que acabém de citar, no te altre representació bona que lo *Jovellanos*, d' en Fuxá, ben caracterisat, de líneas folgadas y execució franca.

De retratos n' hi ha un reguitzell, pero entenem que son los millors un de l' Agapito Vallmitjana, tractat á lo Carpeau, lo d' en Ferrer y Galcerán, *Sor Filomena*, d' una expressió mística encantadora y los que firman en Tasso y l' Alentorn, ja acreditats en aquesta difícil especialitat.

Arquitectura.—Pochs son relativament los arquitectes que han enviat sas obras á la Exposició, y pot ser cap ha fet un treball exprés per la mateixa. Suposém que ab la idea de cumplir no mes, haurán agafat lo que tenian disponible ó 'ls ha vingut á ma, puig ni entre 'ls projectes dels senyors Font, Augé, Buigas, Robert, Amargós y altres que han probat sas aptituds, hem vist res que 's signifiqués per la seva originalitat ó importancia.

Una cosa tan sols ha vist ab gust bona part del públich: y son los dissenys que han servit per posar una careta á la nostra Seu. Y dihém ab gust, puig si algú duptava, com no creyém, de la miseria d' estil, pobresa de líneas y mesquindat d' execució, de la (a) fatxada; se 'n haurá convensut, examinant los alsats, delineaments y demás detalls exposats.

Arts reproductivas.—Tampoch s' han donat cita en aquesta secció tots los elements que hi tenian lloch senyalat. Si no coneguessem lo desenrotlló que han adquirit *inter nos* moltes arts reproductivas, á la vista de las obras exposadas, no l' endevinaríam pas.

Alli hem vist algunas mostrars de vidrieras de colors, esmaltadas y grabadas; alguns bronzos fosos, medallas y encunys; duas ó tres pinturas á l' oli, reproducció de objectes arqueològichs notables; las curiosas colleccions de fotografias que ja havíam vist en lo Seminari; variass aygua forts; grabats; oleografias; cromos; fototipias y fotocromotipias; pero no son una demostració, tot just donan idea de las disposicions, conexemens, aptituds, medis, etc., que tenim per lluhirnos en aquests rams de l' art, y evidenciar que podem competir ab l' extranger. Potser una altra vegada ho farém mes bé.

Aquí s' acaban las notas que havem pres, axis á la lleugera, tot pasejant per la secció espanyola.

Lo mes entrant donarém las referents á la secció

extrangera, y clourém, si Deu vol, aquesta mal girbada ressenya de nostra primera Exposició internacional de Bellas Arts.

J. C. y R.

Barcelona, 31 Maig de 1891.

MOVIMENT REGIONALISTA

Lo passat dimecres, doná 'l senyor Campión en lo local de la «Lliga de Catalunya,» la segona de sas conferencias. Los salóns de la casa s' ompliren de distingits regionalistas, entre 'ls que figurava la plana major del catalanisme.

Al entrar l' ilustre conferenciant, fou saludat ab un esclat d' aplausos.

Per evitar, digué 'l senyor Campión, que 'ls enemics del regionalisme que, com aquí, hi han á Navarra, pujan dir que refereixo 'ls fets com me sembla y no com son, llegiré lo que pensava exposarvos de paraula. Y va llegir un treball notabilíssim explicant la historia y estat actual de la aspiració regionalista de Navarra. En l' entremitg, recitá mes que llegí, una hermosa fantasia del poeta navarro Olóriz, en que 'l sentiment patriótic, ara hi vibra referint las grans gestas dels euskaldunas, ara hi plora ab verdadera y fondíssima amargura davant la personificació de las desgracias del poble navarro, davant l' ombra del tant estimat com infelís Princep de Viana. Aquesta sinceritat de sentiment feta mes palpable per la emoció y per l' art exquisit ab que 'l senyor Campión llegí la poesia, produhiren en lo selecte auditori, un efecte grandíós.

Del treball del senyor Campión, res ne dirém avuy, puix lograrem de la seva amabilitat, l' honor de que LA VEU DE CATALUNYA, pogués en breu publicarlo.

Tením noticias certas de que la Comissió organidora de la Academia Notarial ha acordat que á las sessions que aquesta celebra s' use la llengua catalana.

Un aplauso afectuosíssim á eixos bons fills de Catalunya.

Pensavam que en lo present número podríam donar llargas noticias de la traslació de las mortals despulles de la gran poetisa gallega Rosalía de Castro; més hem de limitarnos á reproduhir las massa lacónicas que ha publicat *La Renaixensa*:

«Los restos mortales de la inimitable poetisa gallega Rosalía de Castro de Murguía, autora dels «Cantares Gallegos» y de «Follas Novas», han sigut trasladats ab gran solemnitat desde Padron á aquesta ciutat.

Al acte, han assistit lo clero, los estudiants, las autoritats y una banda de música.

L' orfeó Valverde cantá al passar lo dol per davant de la Universidad compostelana.

Don Alfred Brañas, pronunciá un eloqüent discurs elogiant las altas prendas que adornavan á la inolvidable poetisa.

Han sigut colocadas varias coronas sobre lo magnífich féretre.

Un poble numerosíssim ha acompanyat los restos de Rosalía de Castro, fins á la iglesia de Sant Domingo, ahont quedaren depositats.

Lo día 24 se celebrarán los solemnes funerals.

Hi ha molt disgust á causa d' haver prohibit lo prelat la oració fúnebre en honor de la gloriosa difunta.»

Nostre colega y bon company de Reus, *Lo Somatent*, publicá 'l passat diumenge un número extraordinari dedicat al ilustre regionalista navarro D. Artur Campión. En la primera plana publicava un bonich retrato del Sr. Campión y dos articles á ell dedicats, que firmavan respectivament los Srs. Coll y Fuster.

Lo citat diari catalanista ha introduhit en son text una novetat sumament apreciable: la de publicar las efemérides de la ciutat de Reus, degut, diu, á la galanteria del erudit cronista d' aquella ciutat, l' excelentíssim senyor don Bernat Torroja.

En los *villancicos* ó programa de las festas ab que la Academia de Sant Tomás y 'l Seminari de Vich obsequian anyalment, pels concursos de Juny, al Angel de las Escuelas, s' hi estampan cada any una Oda al Sant, escrita per un seminarista en llengua castellana. Enguany, s' ha pagat un just tribut als patriótics sentiments catalanistas que tant numerosa é important representació tenen en aquell seminari, un dels primers d' Espanya, insertant una poesia catalana, de que es autor l' il·lustrat y entussiasta amic nostre n' Eudalt Ferret y Fossas.

A fi de commemorar la fetxa del 6 de Juny, tant gloriosa per Catalunya, y particularment pels comerciants de las veneradas montanyas monseratinas, la «Lliga Regional,» de Manresa, y 'l «Centre de la Pau,» associació de somatents de dita ciutat, s' han posat d' acort per celebrar festas excepcionals, á las que s' ha convidat al comandant general dels somatents de Catalunya. Hi haurá una sessió literaria-musical en la «Lliga Regional» y una processó cívica de somatents, que desde 'l local del «Centre de la Pau,» á toth de campana y armat, anirá á Casa de la Ciutat á recullir los gloriosos pendons que senyalaren á nostres passats lo camí de la victoria en los penyalars del Bruch, y després á la Catedral, per assistir als oficis.

En lo Circol Literari de Vich, hont s' acoblan los representants que allá quedan del famós *Esbart Vigatá*, tant prodich en homens de mérit, que son honor de Catalunya, tingué lloch lo passat diumenge una notable sessió literaria, en que 'l celebrat y jove novelista Nadal, llegí part d' una narració que está escribint d' un viatge per Italia y uns capitols d' una novela, que 's publicarà próximament ab lo titol de *La Nonada*. En la mateixa sessió en Martí Genís, que tant escatima las obras de son talent, llegí la poesia *Lo darrer dia*, distingida en los Jochs Florals d' enguany.

De *Las Cuatro Barras*, de Vilafranca:

«Pera solemnizar la Fundació del Centre Catalá Vilafranquí, la Junta Directiva del mateix prepara pera 'l dia 21 del corrent mes una solemne Sessió inaugural

que promet ser molt brillant, tan per la concurrencia, que segons nostres notícies serà de lo mes distingit d' aquesta població, com per los oradors que en ella farán us de la paraula; puig sembla que vindrán de Barcelona importants personas, de las mes caracterizadas dintre 'l Catalanisme. Corresponent la publicació del pròxim número á la vigilia de la citada festa, prometém á nostres llegidors, pera aquell dia dárlosli mes notícies referents á aquell acte.»

Se 'ns diu que á Tarragona 's tracta de constituhir un *Centre Catalá*. Las Cuatre Barras, de Vilafranca, hem vist que també 'n parla. Deu vulga que resulte certa la bona nova.

A Sabadell acaba de constituhirse una Secció Catalanista dintre de la important Associació de Catòlics.

Segons s' expressa en la comunicació que tenim á la vista, l' objecte d' aquesta secció es *divulgar las ideas catalanistas y ajudar á la defensa de la causa regional, sempre ab subjecció als preceptes de la Religió Catòlica*.

Sia molt benvinguda á nostre camp la novella agrupació, que esperém ha d' esser ben germana del *Centre Catalá* d' aquella ciutat, tant benemérit de la patria catalana.

La circumstancia de figurar en la presidencia d' aqueix núcleo de catalanistas de la mellor mena, lo senyor Llobet, quinas qualitats y amor á Catalunya, hem tingut ocasió d' apreciar, nos convens de que la existencia de la dita Secció Catalanista, ha de ser fecunda per la santa causa del Catalanisme.

Y tant fundadament ho esperém, que tot just entrada en la vida escomet ja la realisació d' un acte que aviat anunciarém, y que, de segur, ha de contribuir molt á sembrar la bona llevor de nostras aspiracions patrióticas en la generosa comarca del Vallés.

Sia la enhorabona als iniciadors d' aquest simpátich pensament, y contén que LA VEU DE CATALUNYA 'ls prestará de tot cor son humil concurs.

Lo passat dijous sortí ab l' exprés de Madrid, y en direcció á Pamplona, l' ilustre escriptor y regionalista navarro, don Artur Campión.

Sortiren á la estació á despedirlo significats escriptors y propagandistas del Catalanisme, 'ls que expressaren al ara anyorat amich dels catalanistas la pena que aqueixos sentian per la marxa de qui tantas simpatías y admiracions y esperanças ha sapigut despertar entre quants á Catalunya estiman las bellas lletres d' Espanya, y la regeneració d' ella pel salvador regionalisme.

Deu li do al ilustre viatjer y las personas de sa familia que l' acompanyan, un felis viatge y bona arribada á sas estimadas terras, y Ell també fassa feconda la propagañda regionalista que ab gran talent y exemplar coratge seguirá fent com fins ara, en las terras de Navarra, fértils per las bonas ideas.

Lo *Setmanari Catalá*, de Manresa, ve aquesta setmana ab notables melloras. Desitjém al estimat colega que veja compensats los esforços que ve fent á profit de nostra causa.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Lo dia de Corpus morí á Solsona lo Vicari General d' aquella diócessis Dr. D. Ramon Casals Pbre.

Están ja impresas las constitucions y decrets aprobats en lo sínodo diocesá que 's celebrá en aquesta capital y de las que 's remetrán exemplars á las parroquias de la diócessis, ab objecte de que estiguin en tots los arxius pera 'l dia 29 del actual, festivitat de Sant Pere y Sant Pau, en que 'l senyor bisbe fará que 's posin en vigor aquellas disposicions.

En lo teatre Gaiarre 's celebrá una gran reunió d' industrials y propietaris per exposar las desventajas y perills que per la industria y la propietat enclou lo projecte de reforma de Barcelona, sobre tot en quan las lleys vigents d' expropiació no amparan suficientment llurs interessos. Lo senyor Jordana y 'l senyor Vallés y Ribot, advocats assessors, feren palpar ben be á tothom eixa conclusió, obtenint de la concurrencia grans aplausos.

Ab gust afegim que 'l senyor Vallés y Ribot parlá en llengua catalana. Los aplausos ab que ho rebé la concurrencia, esperém que serán per ell una ensenyansa de que no sols per esperit de protesta, sinó y principalment per dignitat de ciutadans, hem de dirigirnos als catalans en llengua catalana.

Lo pare del rich banquer catalá de Buenos-Ayres, don Lluís Castells, ha comunicat á nostra Alcaldía, en nom de son fill, que está acabada la construcció del edifici que, á sas expensas, s' ha construït en la població dessusdita, destinat á legació y consolat d' Espanya, á la cambra de comers espanyola, y al casino catalá en la República Argentina.

Avuy tindrán lloch en nostre port las Regatas Internacionals organisadas per lo Real Club de nostra Capital. La lluyta promet esser interessant y renyida, ja que hi pendrán part varias embarcacions tripuladas per extrangers que pertenenen á societats molt reputadas en l' *Sport* náutich.

Las regatas á la vela, s' efectuarán lo pròxim dia 14.

Retallet curiós de un periódich anarquista:

«La jornada del primer de Maig, ha costat 1 mort, 48 ferits y 525 presos en Italia; 14 morts, 63 ferits y 590 presos en Fransa; 20 ferits y 182 presos en Bèlgica; 100 en Russia, y 18 ferits y 34 presos en Austria.

Trobatse casi restablert de la malaltia que l' ha tingut allunyat de nosaltres molt temps, ha tornat á Barcelona nostre amich don Joaquím Riera y Bertrán, á qui salutem de tot cor y desitjém una total millora, á fi de que pugam honrar nostras planas ab algun dels treballs que 'ns te promesos.

Noticia que deu arxivarse.

«Los ensaigs realisats en Tunez pera la destrucció de la llagosta per medi del petroli tirat sobre dit insecte, usant aparatos pulverisadors, han donat resul-

tats maravellosos, donchs las llagostas moren casi instantáneament; se 'n logra destruhir grans cantitats.

Diuhén de Mallorca que la filoxera s' ha presentat novament en las vinyas dels termes de Lluchmajor y Felanitx.

Han marxat cap á Roma los distingits artistes catalans, Srs. Querol y Enrich Serra.

Dimecres al vespre arribá á aquesta capital lo nou governador civil don Manuel Vivanco y Menchaca. Desitjém que deixe tantas simpatias com son antecessor senyor González Solesio.

Diu un colega de Badalona, «que dels dinou regidors que entran á formar part del nou Ajuntament, tretze han manifestat de un modo terminant que sa presència en lo municipi no será pera fer política y si una bona y honrada administració, al objecte de portar la ventura y prosperitat á la vila quals interessos se 'ls hi han confiat.»

Avuy deu tenir lloch á Manresa la celebració del 83 aniversari de la batalla del Bruch. A més del Ajuntament, pendrán gran part en la festa, la Lliga Regional y 'l Centre de la Pau ó Somatents que han treballat d'acort per donar tot l' esplendor possible á las funcions cívicas y religiosas.

La Junta dels interessos de la provincia de Lleyda, ha enviat als diputats á Corts per la mateixa 122 exposicions de altres tants pobles, demanant l' abolició del impost de consums.

Diuhén del Vendrell que la venda de vins está molt avansada en aquella comarca y que encare que las demandas no son moltes, los preus se mantenen bastant alts.

Traduhím:

«La direcció general de Agricultura, ha enviat á las Juntas Provincials un interrogatori que deu contestar-se aviat, sobre las plagas quins mals sofreix l' agricultura. Lo seu objecte principal es arrebregar datos per formar un quadro general dels insectes y parásits dolents y dels seus enemichs naturals, á fi de afavorir lo desenrotlló dels segons y defensar las plantas sense 'ls gastos excessius que porta la extinció de las plagas quan aquestas están en plé desenrotlló.»

No podém queixarnos de la escassetat d' informes. Lo que fa molta falta, són remeys positius.

Avuy á dos quarts de quatre, tindrà efecte la inauguració oficial de la Exposició de plantas y flors. Segurament la presidirá l' Excm. senyor Marqués de Aguilar, director general de Agricultura, Industria y Comers.

La junta organitzadora ha denegat gran número de sollicituts que demanavan lloch, per estar ja ocupats fa dias tots los espays d' exposició disponibles.

Lo temps no s' ha assentat encare; tant aviat fresqueja com fa calor. També com l' altre setmana ha

pedregat en varis punts y fort. En lo terme que tancan Rajadell, Calaf y Sant Guim; á Prats de Rey, á Vimbodí y á Esplugas de Francolí, los pajesos están desesperats, puix temen la pérdua completa de las cullitas.

Redactat en catalá, hem rebut lo següent programa de la Peregrinació á Nostra Senyora de Montserrat, en honor de Sant Lluís Gonzaga.

En lo diumenge, dia 14 de Juny, á las quatre y mitja de la tarde, lo Excm. y Rvm. Sr. Bisbe de Vich farà en la iglesia del Sant Hospital d' esta ciutat la solemne benedicció del Pendó que la Congregació de Lluisos estrenará en la Peregrinació, ordenantse immediatament la processó, que 's dirigirá á la estació del Ferrocarril á rébrer los Pares de la Companyia de Jesús, que arribarán per predicar la Novena de preparació de la Romeria.

Lo dissapte, dia 20, á las vuyt del matí surtirá de la iglesia del Sant Hospital la Romeria presidida per lo Excm. Sr. Bisbe, cantantse la Lletania de Nostra Senyora, fins al arribar á la estació del Ferro-carril.

Col·locats degudament en lo tren los peregrins, saludada la Santissima Verge ab lo himne *Ave maris stella*, y rebuda la Benedicció episcopal s' empenirà la marxa, resantse durant lo camí lo Rosari enter, comensant la primera part al passar lo tren per devant de la Capella que, en honor de la Verge de Montserrat, está edificada en la Plana de Vich; la segona al oviar-se las montanyas montserratinas, desde prop de La Garriga, y la tercera al descubri-se de nou ditas montanyas, passat Moncada, en lo trajecte desde Barcelona á Monistrol, cantantse en los intermedis algun cántich en llahor de la Santissima Verge y Sant Lluís.

Arribat lo tren á la estació de Monistrol, s' ordenará immediatament la Processó, dirigintse á la santa montanya ab lo cant de l' himne popular de la Peregrinació, compost á est objecte per Mossen Jascinto Verdguer, Pbre.

Al arribar la Peregrinació á la *Font dels Monjos*, s' incorporarán los peregrins á la Processó que, presidida per lo Il·lm. P. Abad, y acompanyada per la música dels Estalishaus de Manresa, y demés peregrins que hagin arribat ab anticipació, surtirá del Monastir, dirigintse junts á la Santa Basilica, cantant las diverses Congregacions y Associacions lo referit himne popular y demés que tingan preparats

Arribada la Processó á la Iglesia, y resada una part del Santíssim Rosari, se cantarà la Salve, seguint luego la presentació de la Romeria á Nostra Senyora, que farà lo Il·tre. Sr. Dr. D. Andreu Durán, Pbre., Canonge Lectoral y Director de la Congregació de Vich, passant luego los peregrins á ocupar los aposentos que se 'ls senyalarán.

Lo diumenge, dia 21, á las 7 del matí hi haurá Comunió general, fent la plática preparatoria y distribuint lo Pa Eucarístich l' Excm. Sr. Bisbe de Vich.

A las deu se celebrará Ofici pontifical cantat per la Comunitat y escolania de Montserrat, predicant després del Evangeli un Rvm. Prelat de Catalunya.

A las tres de la tarde se cantarà un solemne Rosari, al que seguirá la Processó per la plassa del Monastir, y presentació de la hermosa y devota Imatge de Sant Lluís, de la que l' Excm. Sr. Bisbe de Vich farà donació al Santuari, com á perpétuo record d' esta romeria per ell convocada, terminantse la funció ab lo sermó de despedida que dirá lo Rvt. P. Pere Aguilera, de la Companyia de Jesús.

A las nou del vespre se disparará un hermós castell de fochs artificials, que está á càrrech del acreditat pirotécnic Madico.

Dia 22, á la hora que oportunament s' anunciará, després d' ohida la Santa Missa, se verificará lo regrés dels peregrins, seguint lo mateix ordre que en la ana-

da, pujant los de Vich en lo tren que 'ls aguarará en la estació de Monistrol.

INSTRUCCIONS PER LOS PEREGRINS.

1.ª La Junta organitzadora de la Peregrinació, ha obtingut de las Companyias de Sant Joan y del Nort la concessió de trens especials que surtirán de Vich y de Monistrol en las horas ja citadas, essent l'import total del bitllet, anada y tornada, per los que surtin de Vich 8'50 pessetas, haventhi també una rebaixa proporcional per los que surtin de las demás estacions de la via entre Vich y Barcelona. Los que surtin de las estacions compresas entre Barcelona y Monistrol, podrán utilizar en dits trens especials los bitllets de anada y tornada ab rebaixa de preus, que la Companyia concedeix als que fan la excursió á Montserrat tots los diumenges.

2.ª Los trens tocarán á Barcelona tant al anar com al tornar, á fi de que puguin recullir y deixar als peregrins de dita Capital que preguen part en la Romeria. La hora de surtida del tren per Monistrol, será las dotze, ó mitjdia.

3.ª Los peregrins que surtin de Vich, deurán recullir las contrasenyas que servirán per donarlos lo bitllet del ferro-carril en la Secretaria de Cambra d'est Bisbat ó en la habitació dels Rvnts. Capellans del Sant Hospital.

4.ª Lo dia 16 de Juny terminarà la entrega de las contrasenyas, lo qual es necessari, á fi de que la Comissió, que marxará anticipadament á Montserrat, puga preparar las habitacions dels peregrins.

5.ª A fi de que la Comissió expressada en lo número anterior puga preparar també las habitacions per los peregrins d'altres poblacions ó Parroquias, las Juntas se servirán avisar, avans del dia 16, lo número de peregrins que formarán part de la Romeria, dirigitse á est objecte als Srs. Secretaris d'esta Junta, que son los Rvnts. Drs. D. Tomás Serra, Pbre., plassa de las Garsas, n.º 8, y D. Joseph Serra, Pbre., rambla de Moncada, n.º 37.

6.ª Al objecte de que puguin col·locarse fàcilment los peregrins en los aposentos que se 'ls senyalarán, convé que cada Congregació, Associació ó Parroquia, nombri una Comissió que s'encarregui de col·locar als respectius peregrins en los aposentos que 'ls senyalará la Comissió Central, essent del tot indispensable que s'hage entregat á cada peregrí una contrasenha ab la que acrediti que forma part de la Romeria que ha surtit de la respectiva Parroquia.

7.ª Las Asociacions que envihin una Comissió que las representi, deurán també en lo plasso dalt citat donar avis del número de individus de que constará la Comissió, y presentar, al arribar al Santuari, un document librat per la Junta de la Associació y ab lo sello de la mateixa, en qual document constin los noms dels que forman part de la Comissió.

8.ª Las personas que no puguin pujar á peu la montanya y vulgan que esta Junta s'encarregui del cotxe, se servirán donar avis á la mateixa avans del dia 16 de Juny, satisfent anticipadament l'import del assiento.

CRÓNICA RELIGIOSA

L' Encíclica del Trevall.

Ab aquest nom creyém que 's pot ben designar l'admirable document pontifici que va remouent las entranyas de la societat. En esta secció de nostre periódich, nos cal fer sentir la impressió que está causant, y dar á conèixer á nostres lectors las opinions mani-

festadas per los orguens mes caracterisats del mon civilisat.

La *Gaceta de la Creu*, periódich ultra-protestant de Berlin, diu que la Encíclica *Rerum Novarum*, es «lo document mes memorable que hage may sortit á Roma.»

Lo *Nord*, órguen de la cancelleria russa, aplaudeix també sense reserva lo document pontifici.

La *Nova Prempsa Libre* de Viena, dedica á la Encíclica un gran article. Alaba y reconeix lo esperit evangélich que domina en tot lo document, y fa la següent confessió notabilíssima en boca de un periódich jueu: «Lo papa es avuy encara la primera potencia moral que hi ha sobre la terra. La seva influencia abraça 'l mon enter.

Lo *Daily Chronicle* de Londres, diu que 'l Papa te motius per estar satisfet de la excel·lent impressió causada en tots los payssos per la última Encíclica, y assegura que aquesta impressió es profunda en Alemanya é Inglaterra.

La *Nordeutsche*, órguen de la diplomacia berlinesa, diu que 'l document pontifical es «un acontexement d'una importancia internacional é histórica.» Y per no fer interminable aqueixa nota, dirém que per los articles que 'l *Vor-Waerts*, órguen del socialisme Alemany, dedica á la Encíclica, se pot deduir la impressió que entre 'ls socialistas ha causat la paraula del Papa.

De las notas dissonants no cal parlarne; son principalment los radicals francesos y 'ls liberals italians de la corda de la *Tribuna* y de la *Capitale*. Pero las sevas censuras y las sevas novas, com las sevas diatribas, no fan mes que posar de relleu la importancia del document, y lo que 'ls fa parlar es la rábia de veure que 'l Pontificat Romá te la primacia indiscutible sobre 'ls pobles.

Continuarém senyalant las opinions mes importants sobre la Encíclica *Rerum Nevarum*.

Lo dia 7 de Juny, tindrà lloch á Friedberg, un Congrés de católics de la regió del Alt Hesse.

La Santa Sede acaba de nombrar el excelentíssim senyor doctor don Joseph Morgades y Gili, Bisbe de Vich, Administrador Apostólich de Solsona.

Los que están enterats de las viscisitats per qué ha passat lo Bisbat de Solsona, sabrán apreciar la transcendencia del acte que acaba de realisar la Santa Sede, que si es honró per lo senyor Morgades, será altament beneficiós per la Diócesis de Solsona, que per rahó de la situació anómala en que estava, tenia una vida cada vegada mes precaria.

Dilluns passará á Solsona lo Prelat ausetá, per pendre possessió é inaugurar las tasques de la Administració que li ha sigut confiada.

En lo Landtag prussiá ha comensat ja 'l debat important sobre 'ls *Sperrgelder*, ó sia sobre 'ls fondos de la Iglesia acumulats per l'Estat durant lo *Kulturkampf*. Sembla que 'l projecte del govern passará.